

Załącznik I do Umowy w sprawie Programu

Operatorzy i Partnerzy Programu	
Operator Programu:	Ministerstwo Klimatu – Polska przy wsparciu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Partner-Darczyńca Programu:	Krajowa Agencja ds. Energii Islandii (OS) Norweska Agencja Środowiska (NEA) Norweska Dyrekcja ds. Zasobów Wodnych i Energii (NVE)
MOP:	nie dotyczy
Inni Partnerzy Programu:	nie dotyczy

Cel Programu	Złagodzenie zmian klimatu i zmniejszenie narażenia na zmianę klimatu
--------------	--

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
PA13	Rezultat 1	Zwiększona zdolność lokalnych społeczności do ograniczania emisji i adaptacji do zmian klimatu	Liczba mieszkańców korzystających z działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	250000
			Liczba wspartych miejskich planów działań na rzecz adaptacji i łagodzenia zmian klimatu	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	10
			Liczba instytucji wykorzystujących dane ze sprzętu do monitorowania zanieczyszczenia powietrza ¹	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	1

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
	Rezultat 1.1	Wdrożone działania z zakresu łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do ich skutków na poziomie miejskim	Liczba wspartych inwestycji z zakresu zielonej i niebieskiej infrastruktury ²	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	120
			Liczba przeszkolonych ekspertów	Płeć	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, listy obecności	Półrocznie	0	nie dotyczy	50
			Liczba osób, do których dotarły kampanie podnoszące świadomość	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	200000
	Rezultat 1.2	Przeprowadzone działania mające na celu podnoszenie świadomości w zakresie łagodzenia zmian klimatu i dostosowania się do nich	Liczba szkół zaangażowanych w kampanie podnoszące świadomość	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	15
			Liczba osób, do których dotarły kampanie podnoszące świadomość	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	7500
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszenia świadomości	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, materiały audio/wideo/drukowane stworzone w ramach kampanii	Półrocznie	0	nie dotyczy	5
			Liczba działań (inwestycji) związanych z przeciwdziałaniem zmianom klimatu przeprowadzonych w szkołach	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	20

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
	Rezultat 1.3	Uruchomiony systemy analizy i monitorowania zanieczyszczenia powietrza	Istniejący zaktualizowany system oceny depozycji atmosferycznej	nie dotyczy	Binarna	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	Nie	nie dotyczy	Tak
			Liczba przeprowadzonych szkoleń	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, listy obecności	Półrocznie	0	nie dotyczy	3
			Liczba przeszkolonych ekspertów	Płeć	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, listy obecności	Półrocznie	0	nie dotyczy	20
	Rezultat 1.4	Pilotażowe projekty dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym	Liczba projektów pilotażowych przeprowadzonych w celu wprowadzenia podejścia gospodarki o obiegu zamkniętym	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	6
			Liczba osób, do których dotarły kampanie podnoszące świadomość	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	500
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszenia świadomości	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, materiały audio/video/drukowane stworzone w ramach kampanii	Półrocznie	0	nie dotyczy	6
PA11	Rezultat 2	Poprawa stanu środowiskowego ekosystemów	Liczba ekosystemów o poprawionym stanie ekologicznym	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	10

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
			Łączna powierzchnia obszarów o poprawionym stanie środowiska (w ha)	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	30000
			Liczba gatunków chronionych, których stan się poprawił	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	5
	Rezultat 2.1	Wdrożenie planów zarządzania ekosystemami	Liczba wdrożonych planów zarządzania obszarami chronionymi ³	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	5
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszenia świadomości	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, materiały audio/video/drukowane stworzone w ramach kampanii	Półrocznie	0	nie dotyczy	10
			Liczba osób, do których dotarły kampanie podnoszące świadomość	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	200000
	Rezultat 2.2	Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi	Liczba inwazyjnych gatunków obcych, których negatywne oddziaływanie jest kontrolowane lub zmniejszane	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	3
			Liczba przeprowadzonych kampanii	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, materiały audio/video/drukowane	Półrocznie	0	nie dotyczy	20

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
			podnoszenia świadomości			stworzone w ramach kampanii				
			Liczba osób, do których dotarły kampanie podnoszące świadomość	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	200000
	Rezultat 2.3	Usługi świadczone przez główne typy ekosystemów w Polsce - Podejście stosowane	Liczba zbadanych usług ekosystemowych ⁴	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	15
			Liczba zbadanych podtypów ekosystemów ⁵	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	20
			Liczba profesjonalistów, do których dotarły działania związane z dzieleniem się wiedzą	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	100
			Przygotowanie podręcznika na temat ekosystemowego podejścia do zarządzania środowiskowego	nie dotyczy	Binarna	Dokumentacja Beneficjentów Programu, Kopia podręcznika	Półrocznie	Nie	nie dotyczy	Tak
	Rezultat 2.4	Działania związane z ochroną środowiska i ekosystemów prowadzone przez organizacje pozarządowe	Liczba organizacji pozarządowych finansowanych przez program	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Kopie umów zawartych z Beneficjentami Projektów, umów partnerskich pomiędzy Beneficjentem Projektu a Partnerami Projektów	Półrocznie	0	nie dotyczy	20
			Liczba inicjatyw na rzecz ochrony środowiska i ekosystemów	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	5

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
			Liczba osób, do których dotarły kampanie podnoszące świadomość	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	300000
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszenia świadomości	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, materiały audio/video/drukowane stworzone w ramach kampanii	Półrocznie	0	nie dotyczy	15
PA12	Rezultat 3	Polepszona efektywność energetyczna w budynkach, przemyśle i gminach	Szacowana roczna redukcja emisji CO ₂ (w tonach/rok)	nie dotyczy	Roczna liczba	Raporty z audytu energetycznego, Świadectwa energetyczne	Rocznie	0	nie dotyczy	593200 ⁶
			Szacowana produkcja energii ze źródeł odnawialnych (w MWh/rok)	nie dotyczy	Roczna liczba	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	25144
			Szacowane oszczędności energii pierwotnej (MWh/rok)	nie dotyczy	Roczna liczba	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	676908
			Liczba osób korzystających ze zwiększonej efektywności energetycznej	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	12160
	Rezultat 3.1	Wsparta efektywność energetyczna budynków szkolnych	Liczba budynków szkolnych, dla których wdrożono środki w zakresie efektywności energetycznej	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	14
			Liczba przeprowadzonych kampanii	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, materiały	Półrocznie	0	nie dotyczy	14

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
			podnoszenia świadomości			audio/wideo/drukowane stworzone w ramach kampanii				
			Liczba osób, do których dotarły kampanie podnoszące świadomość	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	20000
			Liczba przeszkolonych członków profesjonalnego personelu (w zakresie środków efektywności energetycznej)	Płeć	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, listy obecności	Półrocznie	0	nie dotyczy	30
	Rezultat 3.2	Wsparta efektywność energetyczna w przemyśle i wytwarzaniu energii	Liczba procesów przemysłowych, w których wdrożono środki efektywności energetycznej (kogeneracji)	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	22
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszenia świadomości	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, materiały audio/wideo/drukowane stworzone w ramach kampanii	Półrocznie	0	nie dotyczy	22
	Rezultat 3.3	Wsparta infrastruktura miejska (system ciepłowniczy)	Liczba gmin z ulepszoną infrastrukturą	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	16
			Liczba środków efektywności energetycznej wdrożonych dla infrastruktury	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	16

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
			systemu grzewczego							
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszenia świadomości	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu; materiały audio/wideo/drukowane stworzone w ramach kampanii	Półrocznie	0	nie dotyczy	16
	Rezultat 3.4	Zwiększona produkcja energii odnawialnej z biomasy	Liczba instalacji pilotażowych do produkcji paliwa (granulatu) z biomasy	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	12
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszenia świadomości	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, materiały audio/wideo/drukowane stworzone w ramach kampanii	Półrocznie	0	nie dotyczy	12
PA12	Rezultat 4	Zwiększona produkcja energii odnawialnej	Szacowana roczna redukcja emisji CO ₂ (w tonach/rok)	nie dotyczy	Roczna liczba	Raporty z audytu energetycznego, Świadczenia energetyczne	Rocznie	0	nie dotyczy	27790
			Szacowana produkcja energii elektrycznej z energii wodnej w MWh/rok	nie dotyczy	Roczna liczba	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	4660
			Szacowana dodana produkcja termiczna z energii geotermalnej w MWh/rok	nie dotyczy	Średnia	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	12500
	Rezultat 4.1	Zainstalowany potencjał energii wodnej	Zainstalowana moc (nowych lub odnowionych instalacji) do produkcji energii	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	1,2

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
			elektrycznej z wody (w MW)							
			Liczba ulepszeń w małych elektrowniach wodnych, zmniejszających wpływ na środowisko, w szczególności na faunę wodną	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	10
			Liczba małych elektrowni wodnych o ulepszonej infrastrukturze technicznej lub warunkach retencyjnych	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	10
			Liczba członków profesjonalnego personelu przeszkolonych w zakresie energii wodnej	Płeć	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, listy obecności	Półrocznie	0	nie dotyczy	30
	Rezultat 4.2	Zainstalowany potencjał energii geotermalnej	Zainstalowana moc do produkcji energii geotermalnej (w MW) ⁷	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	2,5
			Liczba nowych lub odnowionych instalacji do produkcji energii geotermalnej	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	2
	Rezultat 4.3	Stworzony potencjał w	Liczba członków profesjonalnego personelu	Płeć	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów	Półrocznie	0	nie dotyczy	70

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
		zakresie energii geotermalnej	przeszkolonych w zakresie wykorzystania i zastosowania energii geotermalnej			Programu, listy obecności				
			Liczba stworzonych podręczników nt. energii geotermalnej	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Kopia podręcznika	Półrocznie	0	nie dotyczy	1
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszenia świadomości	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu, materiały audio/video/drukowane stworzone w ramach kampanii	Półrocznie	0	nie dotyczy	7
			Liczba osób, do których dotarły kampanie podnoszące świadomość	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Rocznie	0	nie dotyczy	220
			Informacje z projektu udostępniane na wybranych konferencjach krajowych i międzynarodowych	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	6
Dwustronny	Dwustronny rezultat	Wzmocniona współpraca między instytucjami z Polski i z Państw-Darczyńców uczestniczących w Programie	Poziom zaufania pomiędzy współpracującymi podmiotami z Państw-Beneficjentów i podmiotami z Państw-Darczyńców	Rodzaj państwa	Punkty w skali 1-7	Wyniki ankiet	Rocznie	do ustalenia ⁸	do ustalenia	Przynajmniej 4,5 punktu oraz wzrost wartości bazowej

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
			Poziom zadowolenia z partnerstwa	Rodzaj państwa	Punkty w skali 1-7	Wyniki ankiet	Rocznie	do ustalenia ⁹	do ustalenia	Przynajmniej 4,5 punktu oraz wzrost wartości bazowej
			Udział organizacji współpracujących, które stosują wiedzę uzyskaną w związku z partnerstwem dwustronnym	Rodzaj państwa	Wyrażona w procentach	Wyniki ankiet	Rocznie	nie dotyczy	nie dotyczy	50%
	Dwustronny rezultat 1	Wspieranie współpracy pomiędzy podmiotami z Państwa-Darczyńcy i Państwa-Beneficjenta	Liczba projektów obejmujących współpracę z partnerem projektu z Państw-Darczyńców	Państwa-Darczyńcy	Wyrażona w liczbach	Kopie umów zawartych z Beneficjentami Projektów, umów partnerskich pomiędzy Beneficjentem Projektu a Partnerami Projektów	Półrocznie	0	nie dotyczy	20
			Liczba wyjazdów studyjnych, warsztatów, okrągłych stołów zorganizowanych we współpracy z Państwami-Darczyńcami	nie dotyczy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	20
			Liczba pracowników z Państw-Beneficjentów uczestniczących w wymianach	Płeć, Państwa-Darczyńcy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	60
			Liczba pracowników z Państw-	Płeć, Państwa-Darczyńcy	Wyrażona w liczbach	Dokumentacja Beneficjentów Programu	Półrocznie	0	nie dotyczy	20

Obszar programowy	Rezultat/Wynik	Oczekiwane wyniki Programu	Wskaźnik	Dezagregacja	Jednostka miary	Źródło weryfikacji	Częstotliwość raportowania	Wartości bazowe	Rok bazowy	Wartość docelowa
			Darczyńców uczestniczących w wymianach							

¹ Dotyczy modelowania monitorowania zanieczyszczenia powietrza i sprawozdawczości PDP.

² Inwestycje mogą dotyczyć obszarów takich jak (między innymi): zielone dachy, środki służące wychwytywaniu wody deszczowej, środki w zakresie gospodarki wodnej, inwestycje związane z zarządzaniem powodzią lub suszą. Niektóre z nich mogą być przeprowadzane w szkołach.

³ Dotyczy to obszarów Natura 2000, parków narodowych i krajobrazowych oraz rezerwatów przyrody.

⁴ Mapowanie i ocena w oparciu o wskaźniki (por. Pakiet roboczy 4 w opisie PDP1) będą obejmować co najmniej 15 usług ekosystemowych oraz wszystkie sekcje (Dostarczanie; Regulacja i utrzymanie; Kultura) Wspólnej Międzynarodowej Klasyfikacji Usług Ekosystemowych (CICES) <https://biodiversity.europa.eu/maes/common-international-classification-of-ecosystem-services-cices-classification-version-4.3>

⁵ Usługi ekosystemowe zostaną przedstawione na mapie i ocenione w ramach 7 głównych rodzajów ekosystemów w Polsce (agroekosystemy, ekosystemy leśne, ekosystemy miejskie, ekosystemy słodkowodne, ekosystemy morskie, tereny zdegradowane, poziom krajobrazu). Główne rodzaje ekosystemów zostaną podzielone na co najmniej 20 podtypów zgodnie z wiedzą ekspercką; na przykład ekosystemy leśne można podzielić na lasy liściaste, iglaste i mieszane.

⁶ Szacowane oszczędności emisji CO₂ w oparciu o wskaźniki emisji z istniejących źródeł, które mają zostać wymienione/zmodernizowane, wynoszące ok.: 0,25 t CO₂/MWh dla budynków (rezultat 3.1); 0,75 t CO₂/MWh dla kogeneracji (rezultat 3.2); 1 t CO₂/MWh dla systemu ciepłowniczego (rezultat 3.3); oraz 0,34 t CO₂/MWh dla projektów dotyczących granulatu (rezultat 3.4).

⁷ Nowych lub odnowionych instalacji.

⁸ Ankieta zostanie przeprowadzona przez BMF.

⁹ Ankieta zostanie przeprowadzona przez BMF.

Warunki

Ogólne

1. Krajowy Punkt Kontaktowy zapewni, aby Operator Programu dopilnował, by wszelkie pozostałości materiału lub wydobyty materiał z działań projektowych był ponownie wykorzystywany, poddawany recyklingowi, przetwarzany i/lub składowany w sposób przyjazny dla środowiska.
2. Operator Programu monitoruje wyniki redukcji CO₂ i opłacalność interwencji pod względem redukcji CO₂ i zgłasza je w rocznych i końcowych raportach dla Programu w obszarze programu 12, w którym stosuje się wskaźnik CO₂.
3. Operator Programu organizuje co najmniej dwa wydarzenia związane z dzieleniem się doświadczeniami podczas okresu realizacji programu, w celu przedstawienia innowacyjnych lub nowatorskich podejść we wspieranych projektach.
4. W raporcie końcowym dla Programu, Operator Programu zgłasza wpływ, jaki wspierane projekty będą wywierać i wywarły na rozpowszechnianie wiedzy na temat łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich oraz dalszych inwestycji w tym zakresie w Polsce.
5. Operator Programu zachęca do partnerstw dwustronnych we wszystkich naborach wniosków.
6. Krajowy Punkt Kontaktowy zapewni, aby Operator Programu dopilnował, by Beneficjenci Projektu:
  - Zachowali prawo własności do wszelkich budynków zakupionych, zbudowanych, wyremontowanych lub przebudowanych w ramach projektu przez okres co najmniej 5 lat od zakończenia projektu i kontynuowali użytkowanie takich budynków z korzyścią dla ogólnych celów projektu w tym samym okresie;
  - Utrzymali wszelkie budynki zakupione, zbudowane, odnowione lub przebudowane w ramach projektu odpowiednio ubezpieczone od strat, takich jak pożar, kradzież i innych zdarzeń normalnie podlegających ubezpieczeniu, zarówno podczas realizacji projektu, jak i przez co najmniej 5 lat po zakończeniu projektu; oraz
  - Odłożyli odpowiednie środki na utrzymanie wszelkich budynków zakupionych, zbudowanych, odnowionych lub przebudowanych w ramach projektu przez co najmniej 5 lat po zakończeniu projektu. Konkretnie środki na realizację tego obowiązku zostaną określone w umowie dotyczącej projektu.
7. Krajowy Punkt Kontaktowy zapewni, aby Operator Programu zachęcał do synergii z innymi programami w Polsce, w tym w zakresie „Rozwoju Biznesu i Innowacji” oraz „Badań”.
8. Krajowy Punkt Kontaktowy przedkłada szczegółowy opis systemu zarządzania i kontroli dla Operatora Programu w języku angielskim po jego zatwierdzeniu zgodnie z art. 5.7.2 Regulacji. Krajowy Punkt Kontaktowy zapewni, aby opis zawierał szczegółowe i dedykowane sekcje dotyczące wdrażania Instrumentu Finansowego opisane w sekcji 5.2 załącznika II do niniejszej Umowy dotyczącej Programu.
9. Program przyczyni się do osiągnięcia znaczących i opłacalnych redukcji emisji gazów cieplarnianych. Operator Programu zapewni, aby inwestycje w produkcję energii w ramach Rezultatu 3 – przeznaczone do bezpośredniego wykorzystania przez beneficjenta lub do dystrybucji – były dozwolone tylko w przypadku źródeł energii opartych na energii odnawialnej i/lub gazie ziemnym. Przy niezmiennych wszystkich pozostałych warunkach, wsparcie dla projektu w ramach Rezultatu 3 doprowadzi do odpowiedniego zmniejszenia zużycia stałych paliw kopalnych i przyczyni się do zgodności obiektu z definicjami wysokosprawnych systemów ciepłowniczych i kogeneracji unijnej Dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej.

Dotyczące kwalifikowalności

Nie dotyczy

Dotyczące zaliczki

Nie dotyczy

Przed zakończeniem Programu

Nie dotyczy

Po zakończeniu Programu

Nie dotyczy

Kwalifikowalność kosztów – okres	Data początkowa	Data końcowa
Kwalifikowalność kosztów	21/12/2017	31/12/2024
Poziom dofinansowania i współfinansowania		
Wydatki kwalifikowalne w ramach Programu (€)		164 705 882 €
Poziom dofinansowania Programu (%)		85,00 %
Maksymalna kwota dofinansowania Programu – Mechanizm Finansowy EOG (€)		140 000 000 €
Maksymalna kwota dofinansowania Programu – Norweski Mechanizm Finansowy (€)		
Całkowita maksymalna kwota dofinansowania Programu (€)		140 000 000 €

Obszar programowy	Pozycja budżetowa	Fundusze EOG	Całkowita kwota dofinansowania	Poziom dofinansowania Programu	Współfinansowanie Programu	Wydatki kwalifikowalne Programu	Zaliczki
PM	Zarządzanie Programem	7 555 000 €	7 555 000 €	85,00 %	1 333 235 €	8 888 235 €	906 600 €
PA13	Rezultat 1 – Łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie się do nich	25 164 551 €	25 164 551 €	85,00 %	4 440 803 €	29 605 354 €	nie dotyczy
PA11	Rezultat 2 – Środowisko i Ekosystemy	11 920 050 €	11 920 050 €	85,00 %	2 103 538 €	14 023 588 €	nie dotyczy
PA12	Rezultat 3 – Poprawa efektywności energetycznej i bezpieczeństwa energetycznego	85 840 399 €	85 840 399 €	85,00 %	15 148 306 €	100 988 705 €	nie dotyczy
PA12	Rezultat 4 – Zwiększenie produkcji energii z odnawialnych źródeł	9 520 000 €	9 520 000 €	85,00 %	1 680 000 €	11 200 000 €	nie dotyczy
Całkowita kwota		140 000 000 €	140 000 000 €	85,00 %	24 705 882 €	164 705 882 €	906 600 €

Kwota zatrzymana z kosztów zarządzania	
Kwota zatrzymana z kosztów zarządzania – procent kosztów zarządzania	10,00 %
Kwota zatrzymana z kosztów zarządzania – planowana wartość wyrażona w Euro	888 824 €

Środowisko, Energia i Zmiana Klimatu

Zasady Operacyjne (Załącznik II)

1. Streszczenie Programu

Niniejszy załącznik określa zasady operacyjne Programu. Umowa w sprawie Programu opiera się na MoU, koncepcji programu oraz uwagach zgłoszonych przez KMF. Zobowiązania, oświadczenia i gwarancje, wyraźne lub dorozumiane, zawarte w koncepcji programu, są wiążące dla Operatora Programu (OP), chyba że wyraźnie określono inaczej w załącznikach do niniejszej Umowy w sprawie Programu.

Operatorem Programu jest polskie Ministerstwo Klimatu przy wsparciu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Norweska Agencja Ochrony Środowiska (NEA), Norweska Dyrekcja Zasobów Wodnych i Energetyki (NVE) oraz Organ Krajowy ds. Energii Elektrycznej Islandii (OS) są Partnerami Programu z Państw-Darczyńców (DPP).

Program obejmuje Obszar Programowy 11 „Środowisko i ekosystemy”, Obszar Programowy 12 „Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne” oraz Obszar Programowy 13 „Łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie się do nich”.

Cel Programu „Złagodzenie zmian klimatu i zmniejszenie narażenia na zmiany klimatu” zostanie osiągnięty poprzez cztery rezultaty:

- Program wspiera rezultat „**Zwiększona zdolność lokalnych społeczności do ograniczania emisji i przystosowywania się do zmieniającego się klimatu**” (Rezultat 1) poprzez:
  - Trzy otwarte nabory:
    1. *Otwarty nabór 1: Realizacja inwestycji w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury w miastach:* Nabór wesprze wdrażanie przez gminy strategii łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich. Wnioskodawcy mogą ubiegać się o dofinansowanie środków mających na celu zwiększenie odporności na zmianę klimatu oraz środków mających na celu zmniejszenie emisji np. w transporcie lub innych sektorach, w tym rewitalizacji i tworzenia terenów zielonych oraz lepszego zarządzania zasobami wodnymi, takimi jak retencja wody. Działania edukacyjne i uświadamiające będą kwalifikowalne.
    2. *Otwarty nabór 2: Prowadzenie przez szkoły działań uświadamiających na temat adaptacji do zmian klimatu i łagodzenia ich skutków:* Nabór wesprze wysiłki szkół mające na celu zwiększenie wiedzy uczniów na temat zmian klimatu, w tym inwestycje w środki łagodzące i/lub przystosowawcze do zmian klimatu, które wdrażane będą przy aktywnym udziale uczniów.
    3. *Otwarty nabór 3: Wzmocnione wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym:* Nabór wesprze działania zgodne z polską „Mapą drogową gospodarki o obiegu zamkniętym”, w tym, między innymi, zrównoważoną produkcję przemysłową, zrównoważoną konsumpcję i biogospodarkę.
  - Predefiniowany projekt nr 1 dotyczący wzmocnienia ocen depozycji atmosferycznej.
- Program wspiera rezultat „**Poprawiony stan środowiska i ekosystemów**” (Rezultat 2) poprzez:
  - Dwa otwarte nabory:

1. *Otwarty nabór 4: Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami:* Nabór wesprze wdrażanie planów zarządzania obszarami chronionymi w Polsce mających na celu poprawę stanu zagrożonych gatunków i siedlisk. Obejmuje to między innymi: przeciwdziałanie fragmentacji ekosystemów; ograniczenia barier w przemieszczaniu zwierząt; ochronę i przywracanie mokradeł; utrzymanie dobrego stanu ekosystemów. Wnioskodawcy mogą wdrożyć jedno lub kilka z powyższych rodzajów działań.
  2. *Otwarty nabór 5: Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi:* Nabór wesprze działania, które doprowadzą do ograniczenia napływu inwazyjnych gatunków obcych i zwiększą odporność gatunków rodzimych. Wnioskodawcy mogą wdrożyć jedno lub kilka z poniższych trzech rodzajów działań:
    1. usuwanie inwazyjnych gatunków obcych;
    2. identyfikacja źródeł i dróg rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych;
    3. wprowadzenie rozwiązań ograniczających rozprzestrzenianie się inwazyjnych gatunków obcych.
- Fundusz Małych Grantów:
- Fundusz Małych Grantów* zostanie utworzony dla organizacji pozarządowych na działania, które będą chronić i zwiększać wiedzę o ekosystemach. Wnioskodawcy mogą wdrożyć jedno lub kilka z poniższych czterech rodzajów działań:
1. prowadzenie aktywnej ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk;
  2. zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych i przeciwdziałanie ich rozprzestrzenianiu się;
  3. mapowanie i ocena ekosystemów i usług ekosystemowych;
  4. zwiększona świadomość ekosystemów, ich roli i świadczonych przez nie usług.
- Predefiniowany projekt nr 2 dotyczący mapowania i oceny usług ekosystemowych.
- Program wspiera rezultat „Poprawiona efektywność energetyczna w budynkach, przemyśle i gminach” (Rezultat 3) poprzez:
    - Cztery otwarte nabory:
      1. *Otwarty nabór 6: Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych:* nabór wesprze modernizację budynków szkolnych poprzez kompleksowe inwestycje w zakresie efektywności energetycznej w celu doprowadzenia ich do standardu „pasywnego” lub „prawie zerowego poziomu emisji”.
      2. *Otwarty nabór 7: Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej:* Nabór wesprze modernizację i budowę nowych mocy w zakresie kogeneracji, w tym wykorzystanie ciepła procesowego i odpadowego, w celu poprawy efektywności energetycznej przemysłu i wytwarzania energii.
Zastąpienie i/lub odnowienie istniejącej zdolności produkcyjnej energii z pomocą nowych jednostek produkcyjnych będzie oparte na energii odnawialnej i/lub gazie ziemnym i doprowadzi do odpowiedniego zmniejszenia zużycia stałych paliw kopalnych. Priorytet zostanie przyznany projektom, które powodują największe ograniczenie emisji CO₂ oraz najwyższą efektywność energetyczną i opłacalność.
      3. *Otwarty nabór 8: Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych i likwidacja indywidualnych źródeł ciepła:* Nabór wesprze modernizację miejskich systemów ciepłowniczych, w tym, w stosownych przypadkach, wymianę źródeł energii. Wnioskodawcy mogą ubiegać się o dofinansowanie na modernizację i/lub budowę źródeł ciepła: np. rozwój połączonych źródeł ciepła, energii elektrycznej i chłodzenia; zmiana

technologii konwersji energii i wykorzystania paliw, zastosowanie inteligentnych urządzeń do kontroli pogody, wykorzystanie lokalnych odnawialnych źródeł energii. Ponadto w wniosku może zostać uwzględnione usunięcie istniejących indywidualnych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych wraz z podłączeniem odbiorców do miejskiego systemu ogrzewania lub lokalnych systemów ogrzewania.

Zastąpienie i/lub odnowienie istniejącej zdolności produkcyjnej energii z pomocą nowych jednostek produkcyjnych będzie oparte na energii odnawialnej i/lub gazie ziemnym i doprowadzi do odpowiedniego zmniejszenia zużycia stałych paliw kopalnych. Priorytet zostanie przyznany projektom, które powodują największe ograniczenie emisji CO₂ oraz najwyższą efektywność energetyczną i opłacalność.

4. *Otwarty nabór 9: Budowa instalacji do wytwarzania paliwa (pelletów) z biomasy pochodzenia rolniczego i leśnej:* Nabór wesprze budowę instalacji do produkcji paliwa (pelletu) z biomasy z drewna i resztek rolnych. Środek ma na celu zmniejszenie ubóstwa energetycznego. Pierwszeństwo będą miały innowacyjne projekty znajdujące się w pobliżu gmin.
  - Instrument finansowy ustanowiony w celu udzielania pożyczek beneficjentom projektów wymagających współfinansowania ich projektów w ramach wszystkich naborów wniosków w ramach rezultatu.

- Program wspiera rezultat „**Zwiększona produkcja energii odnawialnej**” (Rezultat 4) poprzez:

- Dwa otwarte nabory:

1. *Otwarty nabór 10: Budowa źródeł ciepła wykorzystujących energię geotermalną (geotermia głęboka):* Nabór wesprze budowę systemów produkcji energii cieplnej z głęboko położonych złóż geotermalnych¹ w miejscach, w których potwierdzono istnienie ekonomicznie opłacalnych rezerw². Wnioski mogą obejmować jedno lub kilka z poniższych działań, takich jak:

1. Konstrukcja otworów zatłaczających/produkcyjnych na obszarach, na których potencjał geotermalny został potwierdzony poprzez realizację odwiertów próbnych w ramach zrealizowanych projektów badawczych;
2. Budowa lub rozbudowa ciepłowni/elektrowni geotermalnych;
3. Budowa infrastruktury ciepłowniczej (węzłów cieplnych, wymienników ciepła, połączeń sieciowych) służącej włączeniu ciepła geotermalnego do istniejących systemów ciepłowniczych;
4. Wprowadzenie zmian technologicznych i infrastrukturalnych w istniejących systemach ciepłowniczych (przebudowa), mających na celu włączenie ciepła ze źródeł geotermalnych do ciepła systemowego;
5. Działania edukacyjne/szkoleniowe

2. *Otwarty nabór 11: Zwiększenie wydajności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW):* Nabór wesprze modernizację istniejących małych

---

¹ Parametry dotyczące głębokości i temperatur systemów mogą być ściślej określone w tekście naboru i odpowiednich kryteriach.

² Należy wziąć pod uwagę ryzyko związane z poszukiwaniem geotermalnym na etapie opracowywania naboru. W szczególności, jeżeli w wyniku projektu przeprowadzonego z należytą starannością zasobów geotermalnych nie można wykorzystać do produkcji energii, taki przypadek należy przeanalizować i wykorzystać jako wnioski wyciągnięte dla rozwoju technologii w przyszłości zgodnie z obowiązkiem beneficjenta na mocy rozdz. 6.3 załącznika II. Ponadto nie należy tego traktować jako podstawy do zwrotu dotacji.

elektrowni wodnych. Wnioski mogą obejmować jedno lub kilka z poniższych działań, takich jak:

1. Modernizacja urządzeń i instalacji służących do produkcji energii;
2. Poprawa bezpieczeństwa produkcji energii;
3. Adaptacja małych elektrowni wodnych do obowiązujących standardów ochrony środowiska, innych zobowiązań prawnych oraz zadań wynikających z planów zagospodarowania koryt rzek, w tym oczyszczanie odcinków rzek, aktualizacja wielkości nieszkodliwych przepływów, prowadzenie działań ochronnych zmniejszających wpływ elektrowni wodnych na ekosystemy wodne;
4. Przebudowa instalacji w celu jej dostosowania do wymagań niezbędnych do umożliwienia sprzedaży energii bezpośrednio do końcowego odbiorcy (bezpośrednio lub ewentualnie w spółdzielniach energetycznych);
5. Działania edukacyjne i przeprowadzanie szkoleń.

Moc zainstalowana elektrowni przed podjętą inwestycją nie może być większa niż 2 MW.

- Instrument finansowy ustanowiony w celu udzielania pożyczek beneficjentom projektów wymagających współfinansowania ich projektów w ramach wszystkich naborów wniosków w ramach rezultatu.
- Predefiniowany projekt nr 3 dotyczący zwiększania zdolności i umiejętności w zakresie energii geotermalnej w Polsce.

2. Kwalifikowalność

2.1 Kwalifikowalni wnioskodawcy:

Zasady kwalifikowalności wnioskodawców określono w art. 7.2 Regulacji. Należy wprowadzić następujące ograniczenia:

Nabór wniosków	Rezultat	Kwalifikowalni wnioskodawcy (beneficjenci projektu)
Nabór 1	Rezultat 1 Realizacja inwestycji w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury w miastach	Jednostki samorządu terytorialnego o liczbie ludności poniżej 90 000 mieszkańców (oraz ich związki, podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego) Organizacje pozarządowe zgodnie z definicją w art. 1.6 lit. n)
Nabór 4	Rezultat 2 Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami	Zgodnie z art. 7.2.1.
Nabór 5	Rezultat 2 Zwiększenie ochrony przed inwazyjnymi gatunkami obcymi	
Nabór 6	Rezultat 3	Każdy podmiot zgodnie z art. 7.2.1 zarządzający publiczną lub niepubliczną szkołą podstawową lub średnią

Nabór wniosków	Rezultat	Kwalifikowalni wnioskodawcy (beneficjenci projektu)
	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych	
Nabór 7	Rezultat 3 Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej	MŚP i duże przedsiębiorstwa
Nabór 2	Rezultat 1 Prowadzenie przez szkoły działań uświadamiających na temat adaptacji do zmian klimatu i łagodzenia ich skutków	Każdy podmiot zgodnie z art. 7.2.1 zarządzający publiczną lub niepubliczną szkołą podstawową lub średnią ³
Fundusz Małych Grantów	Rezultat 2 Fundusz Małych Grantów dla ochrony ekosystemów i edukacji ekologicznej	Organizacje pozarządowe zgodnie z definicją w art. 1.6 lit. n)
Nabór 8	Rezultat 3 Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych i likwidacja indywidualnych źródeł ciepła	MŚP i duże przedsiębiorstwa Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki
Nabór 9	Rezultat 3 Budowa instalacji do wytwarzania paliwa (pelletów) z biomasy pochodzenia rolniczego i leśnej	Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, zakłady komunalne
Nabór 10	Rezultat 4 Budowa źródeł ciepła wykorzystujących energię geotermalną (geotermia głęboka):	MŚP i duże przedsiębiorstwa Jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki
Nabór 11	Rezultat 4 Zwiększenie wydajności wytwarzania energii	MŚP i duże przedsiębiorstwa Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie ⁴

³Wnioskodawca lub partner musi być podmiotem zarządzającym szkołą.

⁴ Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie zostało utworzone 1 stycznia 2018 r. w celu przejęcia wyłącznej odpowiedzialności za gospodarkę wodną w Polsce. Nowy podmiot powstał zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne. Wody Polskie to państwowa osoba prawna składająca się z następujących jednostek organizacyjnych:

- Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej z siedzibą w Warszawie,

Nabór wniosków	Rezultat	Kwalifikowalni wnioskodawcy (beneficjenci projektu)
	w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW)	
Nabór 3	Rezultat 1 Wzmocnione wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym	Zgodnie z art. 7.2.1.

Zasady kwalifikowalności partnerów określono w art. 7.2.2. Regulacji. Nie wprowadza się żadnych ograniczeń.

2.2 Szczególne zasady kwalifikowalności kosztów:

Koszty są kwalifikowalne zgodnie z rozdz. 8 Regulacji. Zastosowanie mają następujące ograniczenia:

Zakup używanego sprzętu nie będzie się kwalifikował (art. 8.3. lit. c)).

Jedynie art. 8.5.1 lit. b) stosuje się jako metodę identyfikacji kosztów pośrednich. Metodę obliczania kosztów pośrednich i ich maksymalną kwotę określa się w umowie w sprawie projektu. Metodę obliczania kosztów pośrednich partnera projektu określa umowa partnerska między beneficjentem projektu a partnerem projektu.

Finansowanie projektu przybierze formę standardowych kosztów jednostkowych opartych na katalogu kosztów w przypadku projektów nieinwestycyjnych, obejmujących działania edukacyjne (art. 8.4).

3. Stosunki dwustronne

3.1 Stosunki dwustronne

Program ma przyczynić się do wzmocnienia stosunków dwustronnych pomiędzy Polską a Państwami-Darczyńcami.

Program odpowiednio usprawni realizację projektów z udziałem Państw-Darczyńców, między innymi poprzez organizację wydarzeń i działań związanych z rozpoczynaniem naboru wniosków, a także poprzez zachęcanie do projektów partnerskich z Państwami-Darczyńcami w tekście naborów wniosków. DPP wspierają OP w ułatwianiu współpracy dwustronnej.

Zgodnie z podejściem do długoterminowego budowania dobrych stosunków dwustronnych, Operator Programu nie będzie wykluczony z możliwości wnioskowania o dodatkowe fundusze w ramach Funduszu Dwustronnego na poziomie krajowym.

Wykorzystanie Funduszu Współpracy Dwustronnej alokowanego na Program zostanie uzgodnione w ramach Komitetu Współpracy. Strony inicjatyw dwustronnych mogą być wyznaczone bezpośrednio przez Komitet Współpracy lub wybrane w drodze procedury otwartego naboru.

- 11 Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej,
- 50 Zarządów Zlewni,
- 330 Organów Nadzoru Wodnego.

Wody Polskie, za pośrednictwem wyżej wymienionych jednostek organizacyjnych, prowadzą działalność w zakresie ochrony przed powodzią i suszą, a także ochrony jakości zasobów wodnych. Wody Polskie posiadają prawa własności do wód, które są własnością państwa. Co więcej, podmiot jest właścicielem elektrowni wodnych w Polsce.

4. Wybór projektów i parametry finansowe

4.1 Otwarte nabory wniosków i dostępność środków (w tym liczba naborów, czas trwania i szacunkowa wielkość):

Odbędą się co najmniej trzy rundy naborów wniosków. Jeden system małych dotacji zostanie uruchomiony w ramach drugiej rundy naborów, zgodnie z poniższą tabelą. W przypadku, gdy środki pozostaną niewykorzystane po wyborze projektów, Operator Programu może ogłosić dodatkowe nabory w ramach tego samego rezultatu.

Nabór wniosków	Rezultat (i tytuł naboru)	Szacowany termin	Całkowita dostępna kwota (EUR)	Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania (EUR)	Maksymalna kwota wnioskowanego dofinansowania (EUR)
Nabór 1	(Rezultat 1) Realizacja inwestycji w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury	Q2 2020	23 029 413	500 000	2 300 000
Nabór 4	(Rezultat 2) Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami		5 882 352	200 000	1 000 000
Nabór 5	(Rezultat 2) Zwiększenie ochrony przed inwazyjnymi gatunkami obcymi		3 583 576		
Nabór 6	(Rezultat 3) Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych		20 000 000	500 000	5 000 000
Nabór 7	(Rezultat 3) Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej		40 000 000	1 000 000	7 000 000
Nabór 2	(Rezultat 1) Prowadzenie przez szkoły działań uświadamiających na temat adaptacji do zmian klimatu i łagodzenia ich skutków		Q2 2020	1 575 941	200 000
Fundusz Małych Grantów	(Rezultat 2) Fundusz Małych Grantów	2 804 720		50 000	200 000
Nabór 8	(Rezultat 3) Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych i likwidacja indywidualnych źródeł ciepła	37 988 705		1 000 000	7 000 000
Nabór 9	(Rezultat 3) Budowa instalacji do wytwarzania paliwa (pelletów) z biomasy pochodzenia rolniczego i leśnej	3 000 000		200 000	1 000 000
Nabór 10	(Rezultat 4) Budowa źródeł ciepła z wykorzystaniem	Q3 2020		7 300 000	1 000 000

Nabór wniosków	Rezultat (i tytuł naboru)	Szacowany termin	Całkowita dostępna kwota (EUR)	Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania (EUR)	Maksymalna kwota wnioskowanego dofinansowania (EUR)
	energii geotermalnej (geotermia głęboka)				
Nabór 11	(Rezultat 4) Zwiększenie wydajności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2 MW)		3 000 000	200 000	1 400 000
Nabór 3	(Rezultat 1) Wzmocnione wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym		3 000 000	300 000	1 000 000

4.2 Procedury wyboru:

Ocena projektu i przyznawanie dotacji będzie zgodne z art. 7.4 Regulacji.

Operator Programu będzie odpowiedzialny za ocenę projektu i przyznanie dotacji.

Szczegóły kryteriów wyboru wraz z tekstem otwartego naboru wniosków zostaną omówione i uzgodnione przez Komitet Współpracy.

Procedura wyboru projektów pilotażowych

Wybór w przypadku otwartych naborów projektów pilotażowych w ramach Rezultatów 1 i 3 (nabór nr 3 i nr 9, jak opisano w sekcji 4.1) można przeprowadzić w procedurze dwuetapowej, w której kwalifikujące się podmioty są proszone o przedstawienie opisu koncepcji projektu, a wybrane są zaproszone do złożenia pełnej propozycji, która ma być dofinansowana.

Procedura wyboru przebiega w możliwym zakresie i w stosownych przypadkach zgodnie z ogólną procedurą wyboru, z tym wyjątkiem, że żadne procedury odwoławcze nie mają zastosowania, a oceny opisu koncepcji można dokonać bez udziału ekspertów zewnętrznych. Dalsze szczegóły procedury wyboru projektów pilotażowych zostaną omówione i uzgodnione przez Komitet Współpracy oraz opublikowane w naborze wniosków.

Ogólna procedura wyboru

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest odpowiedzialny za rozpatrywanie wniosków pod kątem zgodności z kryteriami administracyjnymi i kryteriami kwalifikowalności opublikowanymi w tekście naboru. Wnioskodawcom zapewnia się możliwość dostarczenia dodatkowych informacji lub dokumentów w celu ustalenia zgodności z tymi kryteriami. Wnioskodawcy, których wnioski zostaną odrzucone na tym etapie, są informowani na piśmie o przyczynach odrzucenia i mają odpowiedni czas na odwołanie się od tej decyzji do Krajowego Punktu Kontaktowego.

Każdy wniosek, który spełnia kryteria administracyjne i kwalifikowalności, zostanie rozpatrzony przez ekspertów z NFOŚiGW pod kątem zgodności z kryteriami merytorycznymi. Kryteria merytoryczne oceniane są w dwóch etapach:

Etap I: Spełnienie kryteriów merytorycznych, które obejmują, między innymi, zgodność z obowiązującymi zasadami pomocy publicznej oraz ocena sytuacji finansowej wnioskodawcy (w tym, w stosownych przypadkach, ocena wniosku IF). Wnioskodawcom zapewnia się możliwość dostarczenia dodatkowych informacji lub dokumentów w celu ustalenia zgodności z tymi kryteriami. Wnioskodawcy, których wnioski zostaną odrzucone na tym etapie, zostaną poinformowani na piśmie o przyczynach odrzucenia. Na tym etapie nie ma możliwości odwołania.

Etap II: Wnioski spełniające kryteria administracyjne, kwalifikowalności i oceny merytorycznej etapu I zostaną poddane przeglądowi pod kątem oceny merytorycznej etapu II (szczegółowa punktacja).

W etapie II projekty będą weryfikowane przez co najmniej dwóch zewnętrznych i bezstronnych ekspertów wyznaczonych przez NFOŚiGW. Eksperti są wybierani w drodze procedury konkursowej.

Eksperti oddzielnie oceniają projekt zgodnie z kryteriami punktacji opublikowanymi w naborze wniosków. W celu uszeregowania projektów wykorzystuje się średnią ocen przyznanych przez ekspertów. Jeżeli różnica między punktami przyznanymi przez dwóch ekspertów wynosi więcej niż 30% wyższego wyniku, trzeci ekspert, który będzie bezstronny i niezależny od Operatora Programu oraz NFOŚiGW, zostanie wyznaczony przez Operatora Programu. W takich przypadkach do rankingu projektów wykorzystuje się średni wynik dwóch najbliższych ocen.

Na tym etapie wnioskodawcy mogą zostać poproszeni o dodatkowe informacje i dokumenty. Wnioskodawcy, których wnioski zostaną odrzucone na tym etapie, są informowani na piśmie o przyczynach odrzucenia i mają odpowiedni czas na odwołanie się od tej decyzji do Operatora Programu.

Operator Programu powołuje jeden Komitet Wyboru Projektów. Komitet Wyboru Projektów składa się z Przewodniczącego i Sekretarza – przedstawicieli Operatora Programu – bez prawa głosu oraz co najmniej trzech członków głosujących wyznaczonych przez Operatora Programu. Przedstawiciele DPP są członkami bez prawa głosu. Komitet Wyboru Projektów dąży do osiągnięcia konsensusu między wszystkimi członkami. Przedstawiciele Krajowego Punktu Kontaktowego, KMF i Ambasady Norwegii w Polsce zostaną zaproszeni do udziału w Komitecie Wyboru Projektów w charakterze obserwatorów.

Projekt listy rankingowej zostanie przygotowany przez NFOŚiGW dla każdego naboru i przekazany do Operatora Programu, który dostarczy Komitetowi Wyboru Projektów listę rankingową projektów. Komitet Wyboru Projektów dokona przeglądu listy rankingowej projektów. Komitet Wyboru Projektów może modyfikować ranking projektów w uzasadnionych przypadkach. Uzasadnienie modyfikacji musi zostać wyszczególnione w protokole z posiedzenia Komitetu Wyboru Projektów. Protokół podpisuje przewodniczący/a Komitetu Wyboru Projektów. Przewodniczący/a Komitetu Wyboru Projektów przedkłada Operatorowi Programu listę rekomendowanych projektów z uzasadnieniem modyfikacji wraz z listą rezerwową i listą odrzuconych wniosków projektowych oraz przyczyną ich odrzucenia.

Operator Programu sprawdza, czy proces wyboru został przeprowadzony zgodnie z Regulacjami i czy zalecenia Komitetu Wyboru Projektów dotyczące przyznania dotacji są zgodne z zasadami i celami Programu. Po takiej weryfikacji Operator Programu podejmuje decyzję odnośnie tego, które projekty będą wspierane.

Operator Programu powiadomi wnioskodawców o wynikach procesu wyboru w rozsądnym terminie i opublikuje wyniki. Wszystkim niewybranym wnioskodawcom przekazuje się krótki opis uzasadnienia decyzji.

4.3 Poziom dofinansowania projektu:

Poziom dofinansowania projektu ustala się we wszystkich przypadkach na poziomie zgodnym z obowiązującymi zasadami pomocy publicznej i przy uwzględnieniu wszelkich innych form wsparcia publicznego. Wszelkie pozostałe koszty projektu zapewnia lub uzyskuje Beneficjent Projektu.

Maksymalną kwotę dofinansowania i ogólny poziom dofinansowania projektu określa się jak poniżej:

Nabór wniosków	Rezultat	Maksymalny poziom dofinansowania projektu
Nabór 1	Rezultat 1 Realizacja inwestycji w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury	85%
Nabór 4	Rezultat 2 Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami	85%
Nabór 5	Rezultat 2 Zwiększenie ochrony przed inwazyjnymi gatunkami obcymi	85%
Nabór 6	Rezultat 3 Poprawa efektywności energetycznej w budynkach szkolnych	70%
Nabór 7	Rezultat 3 Rozwój wysokosprawnej kogeneracji przemysłowej i zawodowej	45%
Nabór 2	Rezultat 1 Prowadzenie przez szkoły działań uświadamiających na temat adaptacji do zmian klimatu i łagodzenia ich skutków	100%
Fundusz Małych Grantów	Rezultat 2 Fundusz Małych Grantów	90%
Nabór 8	Rezultat 3 Budowa/modernizacja miejskich systemów ciepłowniczych i likwidacja indywidualnych źródeł ciepła	45%
Nabór 9	Rezultat 3 Budowa instalacji do wytwarzania paliwa (pelletów) z biomasy pochodzenia rolniczego i leśnej	80%
Nabór 10	Rezultat 4 Budowa źródeł ciepła z wykorzystaniem energii geotermalnej (geotermia głęboka)	50%
Nabór 11	Rezultat 4 Zwiększenie wydajności wytwarzania energii w istniejących małych elektrowniach wodnych (do 2MW)	50%
Nabór 3	Rezultat 1 Wzmocnione wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym	85%

5. Dodatkowe mechanizmy w ramach Programu

5.1 Projekty predefiniowane

W ramach programu realizowane będą trzy predefiniowane projekty:

1) „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce na podstawie norweskich doświadczeń”

Beneficjent projektu:	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ)
Całkowite maksymalne koszty kwalifikowalne:	2 000 000 €
Poziom dofinansowania projektu	100,00 %
Maksymalny kwota dofinansowania projektu:	2 000 000 €

Rezultat programu, do którego przyczynia się projekt: „Zdolność lokalnych społeczności do ograniczania emisji i przystosowywania się do zmian klimatu”.

Projekt przyczyni się do zwiększenia wiedzy na temat zanieczyszczeń, które mogą mieć negatywny wpływ na zmiany klimatu i ekosystemy. Projekt w szczególności przyczyni się do opracowania poprawionego i zmodernizowanego systemu pomiaru i oceny depozycji i emisji atmosferycznych w Polsce. Poprawiony system dostarczy lepszych danych, co z kolei pomoże polskim władzom w ocenie skuteczności środków ograniczających emisję zanieczyszczeń do powietrza. Ponadto dane można wykorzystać do rozwiązania problemu eutrofizacji. Pomoże to w wysiłkach i środkach mających na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Ponadto dane zostaną wykorzystane w kontekście międzynarodowym przez Komisję Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku – Komisję Helsińską (HELCOM) w celu zmniejszenia ilości substancji odprowadzanych do Morza Bałtyckiego.

Predefiniowany projekt będzie obejmował, między innymi, następujące działania:

- Rewizję i optymalizację pomiarów składowania zanieczyszczeń powietrza w Polsce, takich jak: metodologia, koszty, liczba i lokalizacja punktów pomiarowych oraz zakres pomiarowy.
- Zakup przyrządów do pomiaru składowania.
- Opracowanie wytycznych dotyczących metodologii pomiarów.
- Opracowanie wytycznych dotyczących oceny depozycji atmosferycznych, w tym propozycji odpowiednich technik modelowania składowania.
- Wizualizację i udostępnianie danych dotyczących depozycji atmosferycznych za pośrednictwem strony internetowej „Jakość powietrza”, prowadzonej przez GIOŚ.

Rolą NILU jest przyczynianie się do dzielenia się doświadczeniami i działaniami związanymi ze szkoleniami.

2) „Usługi świadczone przez główne typy ekosystemów w Polsce – podejście stosowane”

Beneficjent projektu:	Katedra Geografii Zintegrowanej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM)
Całkowite maksymalne koszty kwalifikowalne:	1 752 940 €
Poziom dofinansowania projektu	100,00 %
Maksymalny kwota dofinansowania projektu:	1 752 940 €

Rezultat programu, do którego przyczynia się projekt: „Poprawa stanu środowiska i ekosystemów”

Projekt przyczyni się do poprawy wiedzy na temat „usług ekosystemowych” w Polsce i zwiększenia wiedzy ekspertów, zgodnie z unijną strategią ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r. i towarzyszącym procesem „Mapowania i oceny usług ekosystemowych”.

Predefiniowany projekt będzie obejmował, między innymi, następujące działania główne:

- Transfer odpowiedniej wiedzy z dostępnych badań na temat usług ekosystemowych, przykładów, przypadków i badań/wiedzy opracowanej w ramach grupy roboczej UE ds. mapowania i oceny usług ekosystemowych w polskich warunkach/kontekście;
- Opracowanie wskaźników/środków operacyjnych jako podstawy oceny usług świadczonych przez ekosystemy w Polsce;
- Studia przypadku;
- Opracowanie podejścia i podręcznika umożliwiającego włączenie oceny usług ekosystemowych do procesów obejmujących zarządzanie środowiskiem;
- Budowanie wiedzy i potencjału ekspertów;
- Rozwój świadomości urzędników na temat potencjału podejścia do usług ekosystemowych z politycznego, społecznego i ekologicznego punktu widzenia.

Rolą NINA jest przyczynianie się do dzielenia się doświadczeniami i działaniami związanymi ze szkoleniami.

3) „Budowa potencjału głównych interesariuszy rynku energii geotermalnej - PDP2”

Beneficjent projektu:	Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk
Całkowite maksymalne koszty kwalifikowalne:	900 000 €
Poziom dofinansowania projektu	100,00 %
Maksymalny kwota dofinansowania projektu:	900 000 €

Rezultat programu, do którego przyczynia się projekt: „Zwiększona efektywność energetyczna w budynkach, przemyśle i gminach”.

Projekt przyczyni się do wzmocnienia i zwiększenia potencjału i wiedzy w zakresie energii geotermalnej kluczowych interesariuszy w Polsce, z sektora publicznego, prywatnego, a także środowiska badawczego. Oczekuje się, że doprowadzi do zwiększenia wiedzy na temat ekonomicznie opłacalnych zasobów geotermalnych, a w konsekwencji do zwiększenia prawdopodobieństwa przyszytych inwestycji w energię geotermalną.

Predefiniowany projekt będzie obejmował, między innymi, następujące działania :

- Określenie krajowych wytycznych dotyczących możliwych usprawnień;
- Opracowanie podręczników/wytycznych dostosowanych do potrzeb różnych interesariuszy: operatorów zakładów, kierowników, konsultantów, inwestorów, środowiska nauki i administracji publicznej w Polsce;
- Warsztaty, wizyty studyjne i szkolenia.

5.2 Instrumenty finansowe

Instrument Finansowy (IF) w ramach Programu jest pożyczką preferencyjną udzielaną przez NFOŚiGW z funduszy krajowych, zarządzanych przez NFOŚiGW, beneficjentom projektów w ramach

obszaru programowego Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne, Rezultaty 3 i 4.

Instrumenty Finansowe są opcjonalne w przypadku projektów realizowanych w ramach Rezultatów 3 i 4. Celem IF jest zapewnienie współfinansowania, zwiększenie zachęt dla potencjalnych beneficjentów projektu i ułatwienie realizacji projektów.

Operator IF – NFOŚiGW ustanowi specjalny program priorytetowy do współfinansowania projektów w ramach funduszy EOG wybranych w ramach Rezultatów 3 i 4. Programy priorytetowe są standardowym instrumentem stosowanym przez NFOŚiGW, zatwierdzonym przez jego zarząd i radę nadzorczą.

Budżet przydzielony dla IF wynosi ok. 115 mln EUR. Realizacja pożyczki odbywa się zgodnie z zasadami określonymi przez NFOŚiGW.

Warunki pożyczki: Kwota pożyczki wynosi od około 0,04 mln EUR do około 11,6 mln EUR. Okres finansowania wynosi do 15 lat.. Intensywność wsparcia pożyczki musi być zgodna z obowiązującymi zasadami pomocy państwa.

Proces wyboru: Nabory wniosków o pożyczkę są publikowane i organizowane równoległe z harmonogramem naborów, jak opisano w sekcji 4.2, na bieżąco i są otwarte dla wszystkich wnioskodawców kwalifikujących się w ramach Rezultatów 3 i 4. Wniosek o pożyczkę można złożyć równoległe z wnioskiem projektowym, jednak Beneficjenci w ramach Rezultatów 3 i 4 mają możliwość ubiegania się o pożyczkę po przyznaniu dotacji i/lub podczas realizacji projektu. NFOŚiGW będzie odpowiedzialny za ocenę wniosku o pożyczkę, w tym weryfikację kryteriów administracyjnych i kryteriów kwalifikowalności. W ramach weryfikacji sprawdza się, czy wnioskodawca złożył wniosek projektowy w ramach odpowiednich rezultatów lub czy projekt otrzymał dotację. Wnioski o pożyczkę zgodne z oceną administracyjną i oceną kwalifikowalności będą rozpatrywane przez odpowiednich ekspertów NFOŚiGW.

Kwota udzielonej pożyczki nie może być większa niż różnica między kosztami kwalifikowalnymi objętymi Programem a całkowitymi kosztami kwalifikowalnymi projektu.

Pożyczka zostanie udzielona w przypadku przyznania wnioskowi projektowemu dotacji i pozytywnej oceny wniosku o pożyczkę. Proces oceny pożyczki będzie zgodny z zasadami stosowanymi przez NFOŚiGW dla podobnych instrumentów, zgodnie z opisem systemu zarządzania i kontroli programu. Decyzje dotyczące pożyczek będą podejmowane w drodze uchwały Rady NFOŚiGW i zawarte w umowie dotyczącej pożyczki.

Przepływy płatności: Program pożyczek przewidziany dla Instrumentów Finansowych będzie indywidualnym programem dla każdego projektu, w zależności od wniosku beneficjenta projektu. Płatności i raty dla IF zostaną dostosowane do potrzeb wnioskodawcy. Cała pożyczka może zostać udzielona z góry na wniosek beneficjenta.

6. Zarządzanie Programem

6.1 Przepływy płatności

Operator Programu zapewni terminowe wykonywanie płatności dla projektów. Płatności dotacji dla projektu mają formę zaliczek, płatności okresowych i płatności końcowych. Zaliczki i płatności okresowe są wypłacane w wysokości do 90% całkowitego dofinansowania projektu.

Płatności okresowe i płatność salda końcowego dla projektów opierają się na zatwierdzonych raportach z projektu. Płatności okresowe, jeżeli są dokonywane w ratach prefinansowania, mogą zostać wypłacone, gdy co najmniej 70% wcześniejszych rat (płatności zaliczkowych i okresowych w formie prefinansowania) zostanie rozliczonych.

Poziom płatności zaliczkowej na projekty określa się w umowie dotyczącej projektu. Operator Programu może podjąć decyzję o podzieleniu płatności zaliczkowych i okresowych na więcej rat w oparciu o ocenę zdolności finansowej Beneficjenta, budżet lub postęp w realizacji projektu.

Płatności zaliczkowe, o ile takie występują, zostaną wypłacone w ciągu 30 dni od złożenia wniosku o płatność zaliczkową i nie mogą przekraczać 40% kwoty dofinansowania. Płatności okresowe i płatność końcowa zostaną przekazane w ciągu 30 dni od przyjęcia raportu okresowego/końcowego z projektu.

6.2 Weryfikacja wniosków o płatność

Przepisy dotyczące weryfikacji wniosków o płatność opisane poniżej mają zastosowanie do wszystkich projektów w ramach programu, w tym do projektów predefiniowanych.

Zgodnie z art. 5.6 ust. 2 ppkt i) Regulacji poniesione wydatki zgłoszone w raportach okresowych i raporcie końcowym będą podlegały weryfikacji administracyjnej przed zatwierdzeniem raportu. Weryfikacje, które należy przeprowadzić, obejmują aspekty administracyjne, finansowe, techniczne i fizyczne projektów, w zależności od przypadku, i są zgodne z zasadą proporcjonalności.

Dodatkowo, zgodnie z art. 5.6 ust. 2 ppkt ii) Regulacji, kontrole projektów na miejscu, które mogą być przeprowadzane na podstawie próby, są przeprowadzane przez Operatora Programu.

Procedura weryfikacji kwalifikowalności wydatków zostanie szczegółowo określona w opisie systemów zarządzania i kontroli Operatora Programu.

6.3 Monitorowanie i raportowanie

Operator Programu monitoruje, rejestruje i raportuje postępy w osiąganiu rezultatów Programu zgodnie z przepisami zawartymi w ramach prawnych. Operator Programu zapewni, aby odpowiednie i wystarczające ustalenia zostały zawarte z Beneficjentami odnośnie monitorowania i raportowania, tak, aby umożliwić Operatorowi Programu i Krajowemu Punktowemu Kontaktowemu wypełnienie zobowiązań wobec Państw-Darczyńców, w szczególności opracowanie raportu końcowego z realizacji projektu zawierającego końcowy raport techniczny, składający się z i) przeglądu wyników oraz ich wykorzystania i rozpowszechniania; ii) wniosków dotyczących projektu; iii) raportu obejmującego szersze skutki społeczne projektu.

Operator Programu dopilnuje, aby szacunkowe redukcje emisji gazów cieplarnianych odpowiadające interwencjom były zbierane dla każdego projektu finansowanego w ramach naborów wniosków. W przypadku projektów, które doprowadzą do redukcji emisji gazów cieplarnianych w ramach Rezultatów 1 i 2, w których nie są dostępne uzgodnione na szczeblu międzynarodowym metody dokładnego obliczania szacunkowych emisji gazów cieplarnianych oraz, w stosownych przypadkach, gdzie beneficjenta będą musieli opisać oczekiwane wyniki projektów w zakresie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, w tym ich długoterminowe skutki.

W końcowym raporcie z Programu Operator Programu przedstawia szczegółową ocenę wykorzystania Instrumentu Finansowego w programie, w tym jego skuteczność w zakresie osiągnięcia celów programu.

Zgłaszając osiągnięte postępy w raportach rocznych i raporcie końcowym dla Programu Operator Programu dokonuje właściwego opracowania uzyskanych wyników zgodnie z instrukcjami otrzymanymi od BMF.

6.4 Struktury administracyjne Programu

Operator Programu będzie wspierany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) w realizacji Programu. Pewne obowiązki powierzone Operatorowi Programu zostaną przydzielone NFOŚiGW, w tym, między innymi, weryfikacja projektów, zatwierdzanie płatności dla projektów, monitorowanie projektu. Rola NFOŚiGW nie wpłynie na obowiązki Operatora Programu związane z aspektami dotyczącymi polityki, aspektami strategicznymi i/lub dwustronnymi

realizacji programu. Wydatki poniesione przez NFOŚiGW w związku z realizacją przydzielonych obowiązków zostaną pokryte z kosztów zarządzania Programem, jak określono w załączniku I Umowy w sprawie Programu.

7. Komunikacja

Operator Programu przestrzega postanowień art. 3.3 Regulacji, Wymagań dotyczących informacji i komunikacji określonych w załączniku 3 Regulacji oraz Planu Komunikacji Programu.

8. Inne postanowienia

Niezależnie od przepisów art. 6.9 Regulacji i zgodnie z rozdziałem 4.1 załącznika 2, KMF dąży do przekazania odpowiedzi na wszelkie wnioski dotyczące realokacji środków między naborami określonymi w rozdziale 1 załącznika 2, w terminie dwóch tygodni od otrzymania wniosku.

Realokacje w budżecie w ramach rezultatów oraz między Rezultatem 3 i 4, które nie wpływają na alokację przewidzianą na projekty predefiniowane lub nie wpływają negatywnie na cel, rezultaty, wyniki lub wskaźniki Programu są dozwolone bez uprzedniej zgody KMF. Całkowita kwota realokacji podlegających tej procedurze będzie ograniczona do 5% całkowitych wydatków kwalifikowalnych Programu. KMF zostanie należycie poinformowany o tych zmianach najpóźniej w ciągu czterech tygodni po przeniesieniu.